

Arató István: A községi ev. leányliceum szakterem-rendszere. Mindazok, kik korszerű tanítási és nevelési problémákkal foglalkoznak, tanulsággal olvashatják el Arató István e tanulmányát, melyben a vezetése alatt álló községi ev. leányliceum néhány tanulmányi berendezkedéséről számol be. Kétségtelen, hogy ezek a berendezkedések fontos nevelési és módszertani kérdéseket is érintenek, egyben sok tekintetben a cselekedtető tanítás szolgálatában is állanak. Maga a tanulmány négy fejezetre oszlik: foglalkozik a *szakterem-rendszerrel, az intézeti könyvtár- és olvasóterem berendezésével, a napközi iskola rendszerének bevezetésével s a modern nyelvek tanítása és gyakorlásával.*

A *szakterem-rendszer* megalkotása nemcsak azt jelenti, hogy a liceum egyes tárgyainak tanítása mind külön teremben történik, de főleg azt, hogy az egyes szaktermek berendezéseivel egyfelől a tárgy természetének megfelelően létesített milieu-hatásokat az érdeklődés felkeltésének szolgálatába állíthatjuk, másfelől a szaktermek megfelelő praktikus és szükségszerű felszerelésével a közvetlen szemléletnek és a fellépő egyéni cselekvő munkák elvégzésének feltételeit is megteremtjük. A tanulmánynak ez a fejezete őszintén tárja fel az újítás előnyeit és bizonyos nehézségeit s megállapítja, hogy főleg kis létszámú intézetekben érdemes e rendszert megvalósítani.

A *könyvtár- és olvasóterem* c. fejezet bemutatja a terem berendezését és ismerteti azokat a szempontokat, melyek figyelembevételével az öntevékenységnek elve a szellemtudományi tárgyak keretében is megvalósítható.

Igen érdekes és nagyon figyelemreméltó a *napközi iskola rendszerének* bevezetése c. fejezet, ahol leírja azokat az eljárásokat, melyek mellett a tanári szobában bármely napon minden szaktanár áttekintheti, hogy a tanulóknak az illető napra való otthoni előkészületnél minő munkateljesítményt kellett végezniök. Ez az eljárás kitűnően alkalmas a tanulók helyes időbeosztásának és időkihasználásának elbírálására, egyben sok jó tanácsot és figyelmeztetést nyújtanak a tanárok módszeres munkájának irányítását és önbírálatát illetőleg is.

A negyedik fejezet a *modern nyelvek tanítására és gyakorlására* mond el néhány szempontot.

A tanulmány befejezéséül közli a felettes tanügyi hatóságoknak az intézet újító munkáira vonatkozó elismerő szavait s végül néhány fényképben is bemutatja ez új milieu-iskola berendezkedéseit.

A pedagógusok azzal a tanulsággal olvashatják el a füzetet, hogy a soproni ev. leányliceum tudatos nevelői és tanítói munkája az intézet további nemes munkálkodásaiban és a cselekedtető tanítási eljárások fokozatos fejlődésében még sok értékes gyümölcsöt fog teremni.

Kratofil Dezső.

Adolf Busemann: Pädagogische Jugendkunde. Moritz Diesterweg, Frankfurt. a. M. 1931. N. 8°, 263 l. Ára vászonkötésben 9.40 M.

Busemann neve a német ifjúságismereti irodalomban közismert. Az előtünk fekvő összefoglaló ifjúságismereti egyetemi és pedagógiai akadémiai előadásából nőtt ki. A mű központi része a 6—14. éves kor fejlődésével foglalkozik, de a korai gyermekkor és az érettség korának ismertetését sem

hanyagolja el, s a biológiai-, pszichológiai- és szociológiai ifjúságismeretre egyaránt tekintettel van. A szerző figyelembe veszi a legutóbbi két évtized gazdag kutatásainak eredményeit, de önálló vizsgálatait is gyakran érvényesíti. Őrizkedik minden egyoldalúságtól, ahogyan az sokszor megtörténik valamely lélektani irány túlbuzgó követése által. Az *asszociáció, determináció, dispozíció, struktúra, teljesség* fogalmaiban szűkebb értelemben felhasználható sémákat lát, mindegyiket a maga helyén alkalmazza, és egyiket sem teszi munkája alapjává, ahogyan a fizika sem teheti pl. a villamosságot a természeti jelenségek magyarázatának alapjává.

Az I. fejezet az ifjúságismeret feladataival, tárgyával és módszereivel, a lelki tulajdonságok átöröklésével, a környezet jelentőségével, a gyermek testi fejlődésével, valamint az egyéni fejlődés mibenlétével ismerteti meg az olvasót.

A II. fejezet a korai gyermekkor legjellemzőbb vonásait mutatja be. A nyelv megtanulása és a játék lélektana mellett a gyermek szociális magatartását, az érzéki észrevevést, az emlékeztést és a gondolkodást tárgyalja.

A III. fejezet a könyv központi és legterjedelmesebb része. Tárnya: a középső és az érett gyermekkor (a 6—14 éves életkor). Tartalma: a gyermek belépése az iskolába; szociális magatartás és játék; a nyelv és az irodalmi alkotások; a nyelv fejlődési akadályai; az emlékezet; az eidetika; a gondolkodás fejlődése; az intelligencia alakulása; akarat és figyelem; gyermeki erkölcs; az iskolai osztály társadalmi lélektana; a szellemi munka az iskolában, a gyakorlás; nevelő és növendék; a gyermek érdeklődése; rajz, kézügyesség, művészet; olvasástanulás, olvasás, olvasmányok; írástanulás, fogalmazás, helyesírás; számlálás, számolás, matematikai gondolkodás; a zenei érzés fejlődése; a gyermek vallásossága; az iskolai oktatás művelő hatása. A tartalomjegyzékből kitűnik, hogy a szerző a 6—14 éves gyermek lelki fejlődését, az iskolai oktatásban való helyzetét és az egyes tantárgyakhoz való viszonyát tárgyalja. Amikor elismerjük, hogy a szerző alapos és komoly munkát végzett, két hiányra mutatunk rá, amit azzal okol meg a szerző, hogy ez egy több kötetre tervezett pedagógiai kézikönyvnek egyik kötete lévén, a szerkesztők megsabták terjedelmét, sőt tartalmát is, ezért nem kapott helyet a testnevelés és a gyermek és a történelem viszonyának tárgyalása. Ez a hiány ezt az egyébként minden tekintetben kitűnő könyvet a történelem és a testnevelés tanára számára esonkává teszi.

A IV. fejezet tárgya az érettség kora. Tartalma: a nemi fejlődés; az ifjú öntudata; a társadalmi magatartás; flört, erotika, szerelem és idealizmus; erkölcsi és vallási élet; irodalmi és művészeti megnyilatkozások; ifjúság és életpálya. A nemi életéről szóló fejtegetéseknek egyik-másik megállapítását nem tehetjük magunkévá, így pl. az onániát nem tekinthetjük a nemi életre való természetes előkészületnek.

Az V. fejezet az egyéniség lélektanát tárgyalva foglalkozik a két nem lelki különbségével, a gyengeelműséggel, a pszichopátiával, a tipológiával, a gyermek és a család viszonyával, a gazdasági helyzet hatásával, a jellem és jellemdiagnózissal, valamint az intelligencia-diagnózissal.

Busemann a pedagógiai ifjúságismeret feladatát abban állapítja meg,

hogy 1. a szülőknek és a hivatásos nevelőknek hivatásuk teljesítéséhez gyakorlati segédeszközöket ad, 2. a neveléstudomány számára a nevelendő ifjúság megismerését szolgáltatja. A könyvet végigtanulmányozva, megállapíthatjuk, hogy megfelel céljának. Ezért ajánljuk a pedagógusok figyelmébe.

Szántó Lőrinc.

A tanítás problémái. Szerkeszti: Vajthó László. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Merényi Oszkár: Irodalomtanítás a középiskolákban és a felső kereskedelmi iskolákban.

Mint a sorozat valamennyi füzeté, Merényi Oszkár tanulmánya is, néhány érdekes szempontot vet fel, közöttük olyanokat is, melyek a polgári iskolák tanárait különösebben érdekelhetik. Két fejezeten keresztül is visszatér az irodalom és gazdasági élet kapcsolatainak hangsúlyozására; ez a szempont bizonyára érdekessé teheti a tanítást, különösen ott, ahol a tanulók ilyen kérdések iránt fogékonyak, vagy pedig a tanterv, esetleg más nevelői célkitűzések is megkövetelik. Így különösen jónak találjuk azt a gondolatát, hogy az általános szellemi áramlatok tárgyalásánál ezeknek gazdasági vetületeire is történik utalás, természetesen csak pár szóban. És talán nem árt, ha célozunk arra a veszélyre, hogy itt akaratlanul is a materialista történet-szemlélet mezejére tévedhet az a tanár, ki a mindenkép erős felkészülést, biztos szellemtörténeti érzéket követelő problémakört nem gondolná aláírposan át. Viszont a magyar gazdasági írók eddiginél tüzetesebb tárgyalása mindenkép kívánatos, szomorú, hogy e téren alig vannak jó előtanulmányok; irodalomtörténetírásunk még adós e fontos terület feldolgozásával. — Örülünk, hogy Merényi e hiányra reámutatott, a polgári és kereskedelmi iskolák tanárai szép munkát végezhetnének a magyar gazdasági írók feldolgozásával.

A tanításban e szempontot túlzásba vinni azonban fölösleges lenne: az irodalmi oktatás nem gazdaságtörténeti vagy áruismereti célokat szolgál. Ezenkívül tudnunk kell azt is, hogy ép a legnagyobb íróink ilyen tárgyú művei egészen gyöngék, a gazdasági életről való felfogásuk naiv, vagy legalább is nem jellemző. Hogy elmaradnak Berzsenyi közgazdasági tanulmányának jócögős sorai, ódáinak démoni izzásától! És vajjon, akad-é, aki a stílusforradalmár Kazinczyhoz a jobbágyság kérdésében vallott felfogásán keresztül tud közeledni? A reformkorszak gyöngé tézis-verseit is kár volt a honi ipar propagandája végett előadni, a célnak aligha felelnek meg, csak növelik a számát azoknak a harmadrendű alkotásoknak, melyek tankönyveinkben vélt pedagógiai tartalmuk miatt szerepelnek. Kétségtelen, hogy az anyanyelvi oktatásban nem elsősorban irodalmi szempontok is lehetnek irányadók, de a tapasztalat azt mutatja, hogy ezek is csak akkor termékenyek, ha nem az esztétikum rovására történnek. Sajnos, Merényi sem szelektálja meg eléggé ajánlott könyveit, hivatkozik néhány divatos, de nem valami értékes íróra is, így nem tudunk örülni annak sem, hogy többek között Szerb Antal és Halász Gábort szívesen olvastatná az iskolában. Abban is igaz van, hogy az iskolának kötelessége az élő irodalmat pártolni. Mi határozottan hozzátennénk, hogy az igazán élő, eleven irodalmat, mert féltő, hogy a szép jelző